UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Decretis ab ordine faciendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

Ang. in diſputatione inci. Bononienſis quidam. no. Bald. in
aut. ſz omnino. C. ne vxor pro marito. per Ro. in l. recuſare. §.
ſi quis alio. ad Treb. & per Bal. in d. §. qui deficiunt. in fi.

De adminiſtratione rerum ad ciuitatem pertinentium.
Titul. viij.

LEX I.

Quod ad certam. Dic vt dicaʒ infra eod. d. l. legatum.

LEX II.

Non vtique. §. Quod quis. Uide gl. in verb. agere dʒ, que incipit, hic nota quatuor. & in fi. gloſ. adde, & infra. Dic de hac materia, vt
not. per Dy. extra de reg. iur. c. quod alicui non licet. &c. poteſt
quis. &c. qui per alium.
1 ☞ Sententia lata contra abſentem quando valeat.
a **Quod de frumentaria.** a Uide gl. ſup verſi. inanis. &
1 ſic vide, quod valet ſnia lata contra abſentem non contumacē, † alias
b nulla eſſet ſpecialitas. Eſt. n. hic ſpeciale. b Et pōt eſſe rō, q2 offi
cialis reſtituit Reipu. librum rōnum, in quo continebat introi-
tus & exitus. l. j. §. officio. ſ. de tu. & ra. diſ. & ſ. de ſtatulibe. & l. ſi
c ſtatulibera pene. in fi. & ideo cum c non reqrat alia cognitio, niſi
computatio rōnis, merito pōt proferri ſnia in abſentem. Et ſic
no. quod iſti reuiſores rōnum cōis, poſſunt pronunciare officia-
lem preteritum eſſe debitorem communis, eo abſente.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quod de frumentaria. No. caſuʒ in quo valet ſnia lata
contra non contumacem abſentem. adde. l. hac perpetua. & quod ibi
no. Bal. C. vbi decur. vel cohor. & iſtud tʒ do. Flo. in c. cuʒ olim.
de re iudi. & per aliquos in c. j. de cau. poſ. & proprie. Et an or-
do iudiciarius ſeruetur in cā fiſcali, vide Bal. in l. ij. in princi.
C. qn̄ fiſ. vel priua. & in l. j. C. de cōdi. ex lege. & adde ad iſtud ad
quod allegatur iſte. §. no. per Bald. in repe. l. nec quicquam. §.
vbi decretum. ſ. de offic. proc. & not. in rub. C. commi. vel epi. &
in l. de pupillo. §. meminiſſe. de ope. no. nun. & in l. fi. C. de ſer.
b Clau. de Seiſ. ¶ Speciale. Hoc no. Ang. in l. ij. C. de iur. fiſc.
lib. x. lʒ dicat gl. hic ſentire contrarium.
c Poma. ¶ Et ideo cum. Uide aliqua in ſimili per do. Prepo.
in c. fi. ij. diſtin. & Feli. in c. eccleſia S. Marie. de conſti. & Barb.
conſi. lj. vol. 1. & Pan. in d. c. j. de re iudi. & Feli. in d. c. j. de iure-
iur. & Panor. in c. olim. de iudi. vbi colligit gn̄aliter ex hoc, qđ
in notorijs non requiritur partis citatio.
§. **Graui.** Ex iſto tex. no. quod ſi officialis aliquid exigat indebite, & detur camerario cōis, quod de com-
muni dʒ reſtitui, hoc eſt veruʒ, ſi exigat de facto: ſecus ſi preceſ-
ſit ſnia condemnatoria licet iniuſta. tunc enim a communi non
poteſt repeti condictione indebiti. l. j. ſ. de condi. indeb. & ſ. rē
rat. ha. l. ſi ſine. §. quod ſi procurator per iudicem. & l. cum puta-
rem. fami. ercisc.

LEX IIII.

1 ☞ Officialis locans predia publica, non tenetur de tacita rē
conductione.

Prior tamen. §. Predium. No. quod ſi aliquis officialis locat predia publica, te
netur ſoluʒ de tempore expreſſo in locatione, non de
1 tempore quo tacite reconducitur. † Item no. quod licet aliter
olim ſeruaretur in vectigalibus: tamen quantum ad hoc, hodie
idem ſeruatur in vectigalibus, quod in alia locatione.
1 ☞ Officialis an finito officio teneatur de euictione.
§. In eum. Iſte eſt valde no. §. Op. & vr̄ quod ſyndi-
ci, qui veniunt, aut locant predia publica,
finito officio, non teneantur. Contra. ſ. de procu. l. procurator, q
pro euictione. Huius timore Azo. fatetur contrariū, & dicit hic
in tex. ibi, dum dicit, ſimilis etenim vr̄. ſ. is, qui nouat. quaſi di-
cat, in omni contractu tenetur officialis publicus etiam finito
1 officio, † preterquam in conſtituta pecunia. Et eſt rō, q2 cōſtituit
animo ſe non obligandi: ſed ad fidem debitam manifeſtandam,
ſm Azo. que opi. Hug. non plʒ. Nam tutor non tenetur de eui-
ctione finito officio, q2 officium aſſumit ex neceſſitate: eadem ra
tione, nec talis officialis, & ſic non obſtat d. l. procurator, qui pro
euictione. q2 ibi loquitur in procuratore, cuius officium eſt vo-
luntarium. Nec obſt. princ. huius. §. q2 hic promiſit penam ani
mo nouandi, & ſe principaliter obligandi. & iſta eſt vera. Alij, vt
Aldri. aliter diſtinguunt in gl. de qua diſtinct. non curo. Circa
hoc tamen vide. ſ. quando ex fac. tut. l. poſt mortem. & quod ibi
plenius no. Hic tamen non examino.
a **§. Pro magiſtratu.** a No. quod iſti, qui fideiubent pro officialib9, non
poſſunt conueniri perſonali vel hypothecaria, niſi excuſſo prin
cipali, quod eſt ſpeciale de iure antiquo, alias ſecus. l. iure no-
ſtro. C. de fideiuſſ.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Pro magiſtratu. Qui fideiubent pro officiali, habent
beneficium excuſſionis. Adde glo. in l. j. C. de conue. fiſ. debito.
lib. x. & tex. cum gl. fi. in l. j. C. de decur. lib. x. & no. Bar. in l. quo
niam. ſ. loca. & reperitur quedam diſput. Far. & no. tex. hic, qđ
verba conuentionis dubia interpretant ſm ius cōe. & ad Bar.
hic, vide Bal. in l. cum eorum. C. de ſenten.

LEX V.

1 ☞ Pecunia in vnum vſum legata quando poſſit in alium v-
ſum conuerti.

Legatum. No. ibi, citra principis authoritatem. Iſta eſt notab. lex. Circa
hoc dic. Quandoqʒ relinquitur, vt fiat aliquod opus,
quod fieri non licet, & tunc poteſt conuerti in aliuʒ v-
1 ſum † authoritate proximi ſuperioris, cauſa cognita, vocatis
his, quorum intereſt. l. legatum. ſ. de vſufruc. leg. ſi vero pōt, li-
cite fieri, tunc aut pecunia ad hoc relicta ſufficit, & non pōt con-
uerti in alium vſum, niſi authoritate principis, vt hic in princi.
Aut non ſufficit, & tunc pōt conuerti in alium vſum, etiam ſine
authoritate principis, vt hic in fi. & j. ti. l. vltima.
§. Sed municipio. Not. hunc. §. ad id, quod dixi. ſ. eo. l. j. in prin.

LEX IX.

Calculi. Iſtam materiam erroris calculi proſequere, vt in gloſſa, que hic ita ponit bene, ſicut alibi.

De decretis ab ordine faciendis. Titu. ix.

LEX I.

1 ☞ Medicis antiani poſſunt conſtituere ſalarium.
2 Medici poſſunt eligi in minoribus ciuitatibus.
1 **Medicorum.** Not. † quod de iure cōi ordo ciuitatis, hoc eſt.
Priores, ſeu antiani, poſſunt cōſtituere ſalariuʒ
medicis. Secundo no. quod hoc non permittit
preſidi. Op. C. de epiſ. & cler. l. parabolani. dicit
gl. ibi eſt ſpeciale in ciuitate Alexādrina, in qua
2 electio medicorum permittitur epiſcopo. Iteʒ querit gl. quot
medici poſſunt exigi in minoribus ciuitatibus, vel maioribus:
Dic, vt in l. ſi duas. §. j. de excuſa. tuto.

LEX II.

1 ☞ Decreta decurionum, niſi due partes conſilij ibi ſint, qui ſo
no tube vel campane ſunt vocandi, non valent.
a **Illa decreta.** a Cum. l. ſeq. No. † qđ non
1 valēt decreta decurionū,
ſi ibi nō ſunt due partes decurionum, ſeu due partes
conſilij. & intellige quod iſtarum duarum partiū ma-
ior pars conſentiat, vt. ſ. ad municip. l. quod maior. & ibi dixi. &
j. de reg. iur. l. aliud. §. refertur. Sed quero, an preſentiuʒ nomi
na debeant ſcribi: dic vt. ſ. dixi de albo ſcriben. l. j. & ij. Item dr̄
hic, adhibitis, ſed quero qualiter iſti vocabuntur, vtrum debēt
nominatim vocari: Rn̄d. ſufficit quod vocentur ſono tube vel
* campane. l. ij. & ibi no. C. de dec. & no. in d. l. aliud. §. refertur. j.
de reg. iur. vt plenius dixi in repe. l. omnes populi. ſ. de iuſt. &
iur. & debent vocari ad curiam, hoc eſt, ad palatium publicum,
vt d. l. ij. C. de decur. lib. x.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Illa decreta. Dicit Abb. Siculus in c. j. de his que
fi. a maio. par. cap. arg. illius tex. quod in vniuerſitatibus eccle
ſiaſticis non valet ſtatutum, quod requiratur conſenſus ad mi-
nus duarū partium, q2 ſufficit, quod maior pars concordet, ad
hoc cap. licet. de ele. & tex. cum gl. in c. ſi cui. eod. ti. lib. vj. & vide
ad materiam que dixi. ſ. de albo ſcriben. in l. ij.

LEX IIII.

1 ☞ Decreta decurionū continentia donationem quando ſint
nulla, & quando reſcindantur.
2 Decuriones poſſunt donare legatis & ambaſiatoribus, & ſic re
munerare benefacientes.
3 Donatio facta a decurionibus in caſu permiſſo, ſi in ea appon
tur cauſa ficta & colorata, non tamen vera reſcinditur.
4 Remunerandi facultas non tranſit ad decuriones ſuccedētes.
5 Decuriones non poſſunt grauare ſucceſſores ad donandum.

6 Decreta decurionum poſſunt a preſide reſcindi,⁊ per conſiliuz
ciuitatis,⁊ ad inſtantiam cuiuslibet de populo.
7 Populus ciuitatis non recognoſcentis ſuperiorem poteſt do
nare,⁊ facere legem de donando.
8 Decuriones qui habent arbitria diſponendi circa ordines ci-
uitatis,que virtute dicti arbitrij facere non poſſunt.
Exbannitos non poterunt rebannire, niſi ſibi hoc expreſſe ſit
permiſſum,vel niſi ex maxima cauſa.
Sententiam condemnatoriam tollere non poſſunt.
Executionem ſnie non ſuſpendunt vltra tps trium menſium.
Totus populus pōt penas a ſe impoſitas tollere,⁊ ſuſpendere.
9 Decuriones virtute talis arbitrij non poſſunt mutare ordi-
nes ciuitatis,niſi ſit eis ſpecialiter permiſſum.
10 Bona immobilia ciuitatis non poſſunt alienare,niſi ſpecialem
habeant commiſſionem.
11 Statuere aliquid contra ſtatutum a toto populo,nō poſſunt,niſi
cauſa de nouo ſuperueniſſet: vel cauſa antiqua de nouo eſſet
manifeſtata.
12 Statuto non poſſunt ius alicui queſitum tollere,lʒ totus popu
lus hoc facere poſſit.
13 Debitoribus dilationem trium menſium poſſunt concedere, ⁊
non vltra.
14 Judicibus ciuitatis authoritatem ⁊ iuriſdictionem, quam ab
ipſis decurionibus habent,tollere poſſunt,⁊ interdicere,nō quā
habent a ſtatuto confecto a maiori conſilio.
Decurionum ordo a creditoribus interpellatus,ſi non redde-
ret iuſtitiam,teneretur parti ad intereſſe.
15 Decurionum ordo quando virtute arbitrij poterit nouas ga-
bellas ⁊ vectigalia imponere.
16 Decuriones virtute dicti arbitrij p defenſione ciuitatis ⁊ ſuo-
rum iurium,poſſunt nouam guerram inſtituere pro inuadēdo
res alienas,non ſine authoritate populi.
17 Arbitrium habentes ſuper alia,poſſunt omnia facere, que prin
cipaliter ſpectant ad id ſuper quo habent arbitrium. ⁊ nu. 19.
20. 23. 32.
18 Decuriones quibus datum eſt arbitrium ſuper bono ⁊ pacifi
co ſtatu ciuitatis,poſſunt cogere homines habētes inimicitias
ad pacem.
Principaliter aliquid fieri intelligitur duobus modis.
21 Decuriones habentes arbitrium ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu,
non poſſunt legem facere ſuper aliquo graui negotio,pretextu
modice pecunie.
Ambitioſum dicitur cupidum:inde ambitio, id eſt cupiditas
propter honoris.
22 Decuriones habentes arbitrium vnde veniat pecunia,nō poſ
ſunt ſtatuere quod mercatoribus reddatur ius ſummarium,e-
tiam ſi adijcerent cauſam,ſecus ſi habent arbitrium ſuper bo-
no ſtatu ⁊ pacifico.
24 Decuriones ſtatuentes per quandam conſequentiam, quedaʒ
que veniunt ⁊ venire poſſunt cōtra illos particulares caſus, ad
quos arbitrium non extenderetur,an valeat.
25 Decuriones habentes arbitrium ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu
ciuitatis,cuius vigore pñt tollere appellationem, non poterūt
tollere reſtitutionem in integrum.
26 Decuriones habentes arbitrium, non poſſunt aliquid facere
ſuper eo quod eſt acceſſorium alterius quod non ſpectat ad id,
ſuper quo eis conceſſum eſt arbitrium,lʒ iſtud acceſſorium vi-
deatur ad illud ſpectare.
27 Prefationibus ſtatutorum quando ſit credendum.
28 Narrationi Pape in facto proprio creditur nec admittit pro
batio in contrarium.
28 Decretum decurionum quando petitur reſcindi, ſi eſt factum
eorum authoritate,coram iudice appellationis hoc fit: ſi vero
authoritate conſilij generalis,tunc der viam appellationis ad
illud conſilium.
Et coram quo quando petitur reſcindi officio iudicis.
30 Reſciſſio eiuſmodi decreti quo iure petatur.
31 Reſciſſio huiuſmodi decreti intra quantum tempus petatur.
32 Clauſula,ſi,⁊ inquantum de iure poſſunt,poſita in reformatio-
ne vel decreto,quid operetur.
33 Decuriones quando poſſunt decretum ſeu reformationem ab
ipſis factam,reuocare.
34 Decretum factum a decurionibus quando dicat factum ab eis
virtute iuriſdictionis ordinarie,⁊ quando delegate.

AMbitioſa. Habeo iſtam legem pro diffi
cili. Op. dr hic,ambitioſa de-
creta reſcindi debent, hoc eſt decreta que continent
donationem,ſi debent reſcindi,ergo preſupponit qđ
tenent. l. nam ⁊ ſi ſub conditione. §. j. ſ. de iniuſto teſt. Sed hoc
videtur falſum,qꝛ imo vr̄ nulla ipſo iure. l. j. §. item cum cōtra
ſacras. ſ. que ſenten. ſine appellatione reſcin. Dicit gl. ibi in ſen
tentia,hic in decreto. Iſta ſol. non eſt vera, qꝛ eodem modo di-
ſtinguitur in decreto,quo in ſnia,vt. C. de appel. l. ſi ad ſcribatū.
⁊ l. nominationes. eod. ti. ⁊. ſ. de appel. l. ſi conſtat. vnde gl. dicit ali
ter,quod hic decretum non fuit contra legem. Non. n. decreue-
runt donationem valere,ſed donauerunt. Certe nec etiaʒ iſtud
plʒ,qꝛ illud dicitur contra ius,quod a iure improbatur,vt. C. de
pac. l. pacta que contra. ſed iſta donatio improbatur a iure,er-
go,⁊c. Qualiter ergo ſoluemus ꝯrium,an decreta decurionum
ambitioſa ſint nulla ipſo iure,vel debeant reſcindi: Lex. hic vr̄
contradicere. Nam primo dicit,reſcindi debent. Secundo in
verſi. proinde dicit,nihil valebit huiuſmodi decretum. ⁊ ſic in-
nuit quod ipſo iure ſit nullum. Idem vr̄ dicere tex. C. eod. l. or-
dinis. propter quod dicunt quidaʒ talia decreta eſſe nulla ipſo
iure. ⁊ quod hic dicit,reſcindi debent,ſcʒ quatenus de facto iu-
dex proceſſit. ſicut. ſ. de iure fiſci. l. ne procuratores. ⁊. C. ſi pro
1 pter public. penſitat. l. ij. † Mihi vr̄ ſic dicendum: qñqʒ in de-
creto non interuenit ſolennis numerus decurionuʒ. ⁊ tunc ipſo
iure ſunt nulla,vt. ſ. eod. l. ij. Quandoqʒ fuit ſolennis numerus,
ſed continet donationem, ⁊ tunc ſi quidem continet donationeʒ
aperte,decretum eſt nullum vel ſi eſt interpoſitum ſuper eo, qđ
eſt expreſſe a iure improbatum, vt hic in verſicu. proinde. ⁊. C.
eod. l. ordinis. Quandoqʒ non continet donationem aperte,ſed
in veritate continet donationem: vt puta ſi in calculanda ratio
ne decreuerunt rationem bene redditam: cum in veritate non
eſſet vel locauerunt aliquam rem viliori mercede,⁊ ſic continet
donationem velate,tunc talia decreta debent reſcindi,cum va-
leant, nec continent expreſſum errorem iuris, vt hac lege. in
principio. ⁊ ſupra titulo primo. l. calculi. in fine. vt ſic diſtingua
tur hic,ſicut in ſententia. l. j. in princi. ſupra, que ſenten. ſine ap-
pella. reſcind. Poſſet etiam iſte textus aliter intelligi, vt dicaʒ
infra in queſtionibus. ¶ Oppon. ſupra titulo primo. l. calculi.
2 Solue vt apparet ex precedentibus. ¶ † Quero, vtrum liceat
a decurionibus aliquo caſu donare: Videtur quod non, cum hic
indiſtincte prohibeatur. In contrarium videtur quod poſſint
remunerare benefacientes,vt donare aliquid Ambaſiatoribꝰ,
⁊ legatis venientibus,inſpecta magnitudine ciuitatis donan-
tis,⁊ eius cui donatur. l. iubemus. ij. §. ſcientes. ⁊ ibi notatur.
C. de ſacroſanctis eccleſijs. ⁊ l. cum plures. §. penultimo. ſupra
de adminiſtratione tut. ⁊. l. tutor ſecundum dignitatem. in prin
cip. eodem titulo. ⁊ ſupra de bonis damnatorum. l. diuus. §. ſi.
ſed donare ſine cauſa legitima ⁊ iuſta non poſſunt. ⁊ ita loqui-
b tur hic. Et ideo[b] ſi in donando fuit appoſita aliqua cauſa ficta
3 ⁊ colorata,non tamen vera,tunc decretum deberet reſcindi, ⁊ ſi
nulla iuſta cauſa fuit appoſita,decretum eſſet nullum ipſo iure.
Et hoc etiaʒ modo poteſt intelligi iſte textus in primo ⁊ ſecun
4 do reſponſo ¶ † Item quero,[c] dixi quod poſſunt [d] remunerare
c benefacientes, vtrum iſta facultas remunerandi tranſeat ad ſuc
d ceſſores, vt puta,aliquis fecit vnum magnum ſeruitiuʒ huic ho
mini tempore iſtorum Priorum, ⁊ iſtorum Camerariouʒ, ipſi
non remunerauerunt, vtrū ſequentes poſſunt remunerare: Re
ſpondeo quod non, naʒ remuneratio eſt perſonalis ex parte re
munerantis,adeo quod quis non poteſt grauare heredem ſuuʒ
quod aliquem remuneret, vt ſit remuneratio in perſona here-
dis. Ita probatur ſupra, ſi quid in fraudem patron. l. viuus.
5 Et ex his poteſt colligi alius intellectus huius legis. Primo
dicit,quod decreta ambitioſa debent reſcindi, vt puta ſi aſſeren
tes colorate ſe velle aliquem remunerare, cum liberauerunt a
debito,⁊ largiti ſunt. Nam valet decretū,licet reſcindatur. Sʒ
ſi ipſi non fuerunt largiti,ſed fecerunt decretum quod ei largie
tur aliquid in futurum,certe tale decretum eſt ipſo iure nulluʒ.
Sicut enim quis non poteſt grauare heredem ſuum de remu-
nerando,vt dixi,ita decuriones non poſſunt grauare ſuos ſuc-
ceſſores. Et ſic habes in hoc principio,ſi bene aduertis, quinqʒ
lecturas. Una ſecundum gloſſam, quod ſemper reſcindatur.
Alia ſm alios,quod ſemper ſit nulla ipſo iure, ſed reſcindatur
quatenus de facto proceſſerit. Tres alias lecturas poſui vobis
6 ſupra. ¶ Iteʒ ſi hic dicitur decreta debere reſcindi, quero a quo
⁊ ad cuius petitionem: Reſpondeo, reſcindantur a ſuperiore,
ſi eſt, vt puta a preſide,vel ſi non preſes,puto quod poterunt re-
ſcindi per conſilium maius ciuitatis. l. vbi abſunt. ſupra de tu-
toribus ⁊ curatoribus datis ab his. Et dixi in. l. ij. ſupra ad mu
nicipalem. ⁊ fiet hoc ad petitionem cuiuslibet de populo,condi
ctione ex hac lege vel officio iudicis, vt not. per Innocentium
7 extra de officio ordinarij. capitulo conquerente. ¶ † Quero po
ſito quod decuriones ipſi non poſſint donare, vt dictuʒ eſt, an po
e pulus[e] totus poſſit donare: Puto quod ſic quod apparet, quia
poteſt de donando legem facere. l. prohibere. §. plane. ſ. quod
vi aut clam. ⁊ ibi dixi. quod ſine dubio procedit in illis ciuitati
bus,que de facto in temporalibus non recognoſcunt ſuperio-
rem,

8 rem,⁊ ſic ipſi in ſe habent imperium. ¶ Circa† materiam pre-
ſentis legis: qꝛ reperitur quod decuriones ⁊ ordines ciuitatuꝫ
in multis caſibus habent arbitria,⁊ ad que dicta arbitria exten
dantur,conſueuit ſepiſſime dubitari.ideo de his aliqua videa-
mus. Et conſueuerunt quandoqꝫ habere arbitrium ſuper bo-
no ⁊ pacifico ſtatu ciuitatis, quandoqꝫ ſuper abundantia haben
da in ciuitate, quandoqꝫ ſuper cuſtodia ciuitatis,quandoqꝫ con-
ſueuerūt habere arbitrium,vt pecunia veniat in communi,⁊ ſu-
f per multis alijs que factorum varietas introducit. Sciendū[f]
eſt ergo,quod ex virtute dicti arbitrij, vel alicuius eorum,non
poſſunt rebannire exbannitos, niſi hoc ſibi expreſſe permiſerit
populus,qui in ciuitate ſua dicitur princeps.l.relegati.in fi.ſ.
de penis.⁊ argumen.ſ.de officio procuratoris Ceſa.l.fi. Ex cā
tamen vna poſſent rebannire , ſcꝫ vt multos alios exbannitos,
apprehenderint,⁊ demonſtrauerint.l.non omnes.§.fina.ſupra
de re mil.ad ciuitatem tamen veniendi ex cauſa legitima licen
tiam poſſunt concedere ꝑm ea que dixi in l.is qui reus.circa fi-
nem.ſ.de publicis iudicijs. Item non poſſunt aliquam ſenten-
tiam condemnatoriaꝫ tollere.l.j.§.fi.ſ.de queſtionib. ⁊ l.j.§.de
qua.ſupra de poſtulan. Item non poſſunt executioneꝫ alicuius
ſententie ſuſpendere vltra tempus trium menſium,vt ſupra ḋ
iure fiſci.l.in fraudem.§.fiſcalibus debitoribus.Et ſic apparet
quod decuriones , qui quandoqꝫ ſuſpendunt executionem ſen-
tentie in tempora prolixiora,non iuridice faciunt:totus autem
populus,qui in penis a ſe impoſitis loco Principis habetur,
9 poſſet hoc facere,vt dicto.§.fiſcalibus debitoribus.† Iteꝫ non
poſſunt ex virtute dicti arbitrij,vel alicuius eorum mutare or-
dines ⁊ regimina ciuitatum,argumento.ſ.de iure fiſci.l.bono-
rum.⁊ l.ne procuratores.⁊ l.aufertur.§.actores. Nam arbitriū
quod habent ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu ciuitatis, intelligitur
de preſenti.l.ſi ita.ſupra de auro ⁊ argen.lega.ſed reuocare,ſeu
mutare ordines ⁊ regimina,eſſet facere nouum ſtatuꝫ,ergo,⁊c.
Predicta vera , niſi eſſet eis hoc ſpecialiter permiſſum. Item
10 immobilia† ciuitatis non poſſunt alienare , niſi ſpecialiter hoc
eis permittatur.l.fi.C.de vendit.rerum ad ciuit pertinen.⁊ ḋ.l.
11 prohibere.§.plane.ſupra quod vi aut clam. Item ex † vigore
g dicti arbitrij[g] non poſſunt ſtatuere[h] aliquid,quod ſit contra ſta
h tuta ⁊ ordinem factum a toto populo, a quo ipſi authoritatem
habent,niſi de nouo ſuperueniſſet cauſa vel cauſa antiqua, que
eſſet de nouo manifeſtata quam tempore legis condite popul⁹
12 ignorabat.l.ſi hominem.ſupra manda.† Item ex virtute[i] dicti
i arbitrij vel alicuius eorum , non poſſunt facere ſtatutum, per
quod ius proprium iam queſitum alicui auferatur. Licet enim
totus populus poſſet.ḋ.l.venditor.§.ſi conſtat.ſupra commu-
nia predio.⁊ l.Antiochenſium.ſupra de priui.cre.⁊ dixi in l.to
ties.ſupra de polli.tamen cum alicui conceditur arbitrium,in-
telligitur hoc concedi ſine alterius iniuria.l.ij.§.merito.⁊.§ ſi
k quis a principe.ſupra ne quid in loco publico.lꝫ ⁊ ideo ex virtu
te talis arbitrij non poſſent debitores aliquorum liberare vel
13 ſimilia facere. ¶ Sed iuxta † predicta quero,an debitoribus
poſſint dilationem concedere ex virtute alicuius arbitrij predi
ctorum: Rñd.non puto vltra tempus trium menſium vel vltra
illud,quod alias debitores habeant.arg.ſ.de iure fiſ.l.in frau-
dem.§.fiſcalibus debitoribus.coniuncta.l.j.§.penul.C.de cad.
14 tol.† Sed an poſſint iudicibus ciuitatum authoritateꝫ tollere[l],
l vel interdicere iuriſdictionem ſuper petitione dictorum debi-
torum: Rñ.ſi quidem iudices predicti non habent iuriſdictio-
nem ab ordine illo,ſed magis a maiori conſilio vel ſtatuto con-
fecto a maiori conſilio,ipſi non poſſunt iuriſdictionem illam au
ferre. Si vero habent ab ordine illo,tunc auferre poſſent,cum
ipſe ordo remaneret index.l.vbi abſunt.ſ.de tut.⁊ cura. da.ab
his.⁊ ideo ſi interpellatur ordo a creditorib⁹. ⁊ iuſtitiaꝫ nō red
deret,puniret ⁊ teneret parti ad intereſſe,in aut.vt dif.iudi.§.j.
15 ⁊ dicam.ſ.de va.⁊ extraor.cog.l.fi. Item †an ex virtute alicui⁹
arbitrij de predictis poſſit nouas gabellas ⁊ vectigalia impo-
nere: Ei intelligo predictam queſt.poſito pro conſtanti,qḋ ciui
tas ipſa,ſeu populus poſſit,prout de facto videmus facere,lꝫ de
iure non poſſit.l.ij.C.noua vect.imp.non poſ. Rñ.ſi quidem in
illa ciuitate vectigalia ⁊ gabelle nō ſunt ſolite imponi.ordo eas
imponere non poterit,niſi ſpecialiter ſit eis permiſſum. hic.n.
eſt caſus qui reſeruatus eſt populo,qui in ſua ciuitate imperiū
hꝫ,ſeu obtinet vicem principis,ſicut reſeruat principi vniuerſa
li,per dictū tit.C.noua vect. Si vero ciuitas cōſueuit tp̄e neceſ
ſitatis imponere gabellas,tunc imponere poterūt. Hoc.n.pōt
venire in illo arbitrio qḋ de more populi eſt.arg.l.vel vniuerſo
16 rum.ſ.de pig.act.cum ſi. Item an † poſſit ex virtute alicuius ar
bitrij de predictis inſtitui noua guerra: Rñ.pōt pro defenſione
ciuitatis ⁊ ſuorum iurium. Alias aūt pro recuperatione reruꝫ
perditarum interuallo,vt pro inuadendo res alterius, nō poſ-
ſet ſine authoritate populi vel maioris conſilij. arg. eius quod
no.per Inn.extra de reſti.ſpol.cap.olim cauſam.j.⁊ quod dixi
ſupra de capt.l.hoſtes[l]

m **Uiſis ergo**[m] quibuſdam particularibus, que fie
ri non poſſunt virtute alicuius ex di-
ctis arbitrijs,videamus aliquas regulas generales, quas redu
cemus ad practicam,ex quibus apparebit virtus predictoruꝫ.
17 Primo,† regula eſt affirmatiua, quod habentes arbitrium ſu
per aliquo pōt oia facere que principaliter ſpectant ad id , ſup
quo habent arbitrium. Scḋa regula eſt,qḋ poſſunt ſtatuere ⁊ fa
cere omnia antecedentia,pp que ad illud perueniri pōt. Tertia
regula eſt, qḋ poſſunt ſtatuere ⁊ facere oia conſequentia,ſine qb⁹
illud commode explicari non pōt. Quarta regula eſt negatiua,
quod nō poſſunt aliqd facere vel ſtatuere ſup eo, quod non ſpe-
ctat ad id,ſup quo eis eſt conceſſuꝫ arbitriū. Quinta regula eſt,
quod non poſſunt aliquid facere vel ſtatuere ſup eo. quod eſt ac
ceſſorium alterius,quod non ſpectat ad id,ſuper quo conceſſuꝫ
eſt arbitrium,licet illud acceſſorium videatur ad illud ſpecta-
re. Declaremus iſtas regulas. Prima regula eſt, quod haben
tes arbitrium ſuper aliquo poſſunt omnia facere ⁊ ſtatuere que
que principaliter ſpectant ad id, ſuper quo habent arbitrium.
Probatur ſupra de arbit.l.non diſtinguemus.§.de officio.⁊ ſu
pra mand.l.diligenter.⁊ de exerci.l.j.§.non autem. ⁊.§.igitur.
⁊ de inſtitor.l.ſed ⁊ ſi pupillus.§.conditio.cum ſimi.⁊ iſta regu
n la videtur indubitabilis[l] Subijciamus[n] exempla.† Datum eſt
n prioribus ciuitatis arbitrium ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu ciui-
tatis. Certe huius vigore poterunt homines habentes inſimul
inimicitias cogere ad pacem.l.equiſſimum.in principio.ſupra
de vſufruct.⁊ l.ſi fur.eod.titul. Nam per iſtas ciuiles contentio-
nes Reſpublica leditur , vt.ſ.de capt.l.ſi quis ingenuam.§.fi.
Facit ſupra de off.preſid.l.congruit.in prin. ⁊ de off.pref.vrb.
l.j.§.quies. Sed contra op.qꝛ iſtud non vr̄ principaliter perti-
nere ad publicam vtilitatem:ſed per quandam conſequentiam,
vt ḋ.l.ſi quis ingenuam.§.fin.⁊ ſic videtur quod non veniant in
arbitrio eis conceſſo, vt.ſ.ad municip.l.libertus.§.fin.de fide-
iuſ.l.fideiuſſores magiſtratuum.⁊ de magiſt.conue.l.j.§.j. Re-
19 ſpon.† hoc quod dico principaliter,poteſt intelligi duobus mo
† dis. Uno modo,vt denotet ordinem nature† vt in hoc exemplo
verberatur filius,certe ipſe filius principaliter iniuriatur,⁊ pa
ter per conſequentiam.l.j.§.j.de iniurijs. Certe iſto caſu dictio
principaliter,non denotat ordinem temporis,qꝛ eodem inſtan-
ti fit iniuria patri ⁊ filio,ſed denotat quendam ordinem nature,
qui intellectu percipitur. Secūdo modo poteſt intelligi,vt de-
notet ordinem intellectum,in quo eſt ſciendum,quod in intelle-
ctu finis,dicitur principium,⁊ illud dicitur principaliter eſſe fi-
nis,ad quod intellectus finaliter tendit. Exemplum,mandator,
ſi fideiuſſor lꝫ ante reum intercedat,dicitur teneri acceſſorie,ci⁹
reus principaliter. Ratio eſt, qꝛ ad hunc finem contrahentes
tendebant. Item pōt poni exemplum per l. ⁊ ſi non ſint.§.per-
ueniamus.ſ.de au.⁊ arg.leg.⁊ de arbitris.l.iteꝫ ſi vnus.ij.prin
cipaliter.⁊ iſte ſecundus modus eſt proprior. Hoc premiſſo,ſi
poneremus,quod in intellectu fieret aliquid ad duos fines equa
liter,reſpectu cuiuslibet diceretur principaliter fieri. exemplū
in duobus reis: vnus obligatur hodie:alius cras: lꝫ ſit prior
in tempore,tamen quilibet dicitur principaliter obligatus: vt
ſupra de duo.re.l.iij.in princ. Iteꝫ ex hoc ſequitur,quod ſi ſunt
plures perſone que faciunt vnum actuꝫ,ſi tamen faciunt ad di-
uerſos fines,in perſona cuiuslibet diceretur principaliter fieri
reſpectu finis intellecti per eum. Exemplum emptor ⁊ vēditor
faciunt vnum contractum. Unus principaliter tendit:vt ha-
beat rem:alter principaliter vt habeat pretium.l.j.de contrah.
emp.⁊ l.j.de rer.permu. Et hoc reſpectu dico , quod quando fi-
lio fit iniuria a ſciente eum filiumfamilias,vtriqꝫ lex dat princi-
paliter actionem,ſcꝫ patri ⁊ filio.l.eum qui nocentem.§.fi.ſupra
de iniurijs. Facit ḋ.l.prima.§.vſque adeo.de iniurijs. Modo
ad propoſitum , licet inimicitie ⁊ brige tendant principaliter
ad damnum priuatoruꝫ inſpecto ordine nature. ſecundario ad
Rempublicam , tamen inſpecto ordine intellectus iuris , ius
imaginatur vtrunque principaliter ledi, ſcilicet priuatos , ⁊
Rempublicam. Nec obſt.ſupra de magi.conue.l.j.in prin. qꝛ li
cet reſpublic.ledatur principaliter,vt dixi: tamen non leditur
damno pecuniario ⁊ eſtimabili,quod ille fideiuſſor promiſerat.
Iſtam ſolutionem ponit textus ſupra ad municip.l.ij. circa fin.
Scias ergo quod illud arbitrium ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu
eſt multum latum : comprehendit enim arbitrium ſuper abun
dantia, ſuper cuſtodia,quaſi ſuper omnibus. argumento.l.pri
ma.§.cura carnis.⁊.§.ſequen.ſupra de officio prefecti vrbi. A-
lia plura exempla poſſent poni circa hanc primam regulā, que
20 omitto. Secunda regula † eſt,quod poſſint ſtatuere ⁊ facere om
nia antecedentia ad id,ſuper quod habent arbitriuꝫ,pp que ad
illud perueniri poteſt. Probatur in l.ij. ſupra de iuriſdi. omn.

iud.⁊.ſ.de proc.l.ad rem.d l.ad legatum.cum ſi. Pono exem-
plum,habentes arbitrium ſuper abundantia,volunt facere ſta-
tutum,qd ruſtici non poſſint detineri in ciuitate pro teſtimonio
vltra vnam diem,vel quod ruſtici non cogant̃ perſonaliter ve-
nire ad cuſtodiam ciuitatis,ſed poſſint ſeruire per ſubſtitutum
adiecta cã,vt cultura agrorum non impediatur,⁊ habeat̃ abun
dantia in ciuitate.Certe qd ſit abundantia iſtud eſt principale,
ſuper quo hñt arbitrium;qd ruſtici non verentur, eſt quoddam
preambulum ſiue antecedens,p qd peruenit̃ ad illud, hoc pote
runt facere.Caſus eſt.ſ.de nund.l.ij.in Greco.Facit.C.que res
pig.obl.poſ.l.pignorum.⁊ aut.agricultores.⁊ in corpore vnde
ſumit.Item poſſunt acquirere pecuniam mutuo pro expedien
dis his,que pertinent ad abundantiam. arg.legis prime.§.nõ
aũt.de exercit.Item põt poni exemplum.Habentes arbitriuꝫ
prouidendi vnde pecunia veniat in cõi,hui⁹ vigore poſſunt ſta
tuere,quod quicunqꝫ vocatur ad aliquod officiuꝫ,poſſit illud ge
rere,vel ſeruire per ſubſtitutum ſoluendo communi certã quan
titateꝫ pecunie. Certe qd pecunia ſoluat̃,id eſt,ſuper quo habẽt
arbitrium,quod poſſint retinere,vel per ſubſtitutuꝫ ſeruire, eſt
antecedens ipſius.⁊ hoc poſſunt,per iura ſupra alleg. Facit e-
tiam,qꝛ de iure eſt permiſſum polliceri pecuniaꝫ pro honore ha
bẽdo.l.hoc iure.in prin.de don.⁊ l.j.de polli. Et eadem rõne lꝫ
Republice polliceri remiſſionem. Plures etiam caſus ſimi-
21 les poſſent poni,quos omitto. Ad vnum † tamen aduerte, qꝛ vi
gore dicti arbitrij non poſſent ſtatuere,vel ordinarie,ſeu legem
facere ſuper aliquo graui etiam põderoſo.⁊ arduo negotio,pre
textu modice pecunie,que daretur communi,arg.l.quemadmo
dum.C.de agric.⁊ cenſi.lib.xi. Eſſet.n.decretum ambitioſum.
Ambitioſum.n.dicitur cupidum. Inde ambitio,id eſt,cupidi-
tas proprij honoris,vt.ſ.⁊.C.ad leg.Iul.de ambitu. ⁊ ideo ta-
lia decreta dñr ambitioſa,id eſt,facta ex cupiditate poti⁹, quam
22 zelo iuſtitie. ¶ Sed quero, † pone, habentes arbitriuꝫ vnde ve
niat pecunia in communi,ſtatuerunt quod mercatorib⁹ reddat̃
ius ſummarie,vel aliquod aliud,adijcientes cauſam,quia pro-
pter hoc mercatores deſiſterent venire ad nundinas,⁊ ſecundũ
hoc auidius venient ad ciuitateꝫ, ⁊ ex hoc ciues efficiuntur di-
tiores,vnde eis collecte melius ⁊ facilius imponentur, an hoc
ſtatutum valeat: Videt̃ quod ſic,qꝛ diſponit ſuper antecedenti
quod poſſunt,vt dictum eſt. Solu.dico,quod ſi hoc facerent ex
virtute arbitrij quod hñt ſuper bono ſtatu,⁊ pacifico ciuitatis,
puto,quod valeret,qꝛ predicta pertinent ad ſtatuꝫ ciuitatis au
gendum,⁊ conſeruandum,vt dictũ eſt, ſꝫ ex virtute arbitrij qd
habent,vnde pecunia veniat in cõi,hoc non poſſunt,qꝛ predicta
non pertinent ad hoc:⁊ illud quod dictum eſt de antecedenti,eſt
veruꝫ, qñ illud antecedens de neceſſitate infert illud conſequẽs
ſuper quo habent arbitrium,vt in exemplo predicto,qñ ſtatuũt
vt quis poſſit ſe excuſare a muneribus,ſoluendo certam quanti
tatem:ſecus ſi ex antecedenti conſequens ſequi põt caſualiter,
ſeu poſſibiliter,tunc non poſſunt,vt in caſu propoſito. Nam ex
ſtatuto premiſſo,ſcꝫ,quod ius reddat ſummarie, poſſibile erit,
quod inuitabuntur alij ad veniendum,vt ciues efficiantur locu
pletiores,⁊ forte hoc non ſequetur, arg.pro hoc.ſ.de neg.ge.l.
ſi negotia. vbi noua negotiatio, que põt habere ſe ad lucrum,⁊
ad damnum,non dꝫ inſtitui. Preterea,vt dixi,quod poſſunt di-
ſponere ſuper antecedenti,intelligi debet de antecedenti pro-
ximo,vel modicum remoto,vt in exemplis premiſſis: ſꝫ ſuper
antecedenti multum remoto,vt in queſt.noſtra non poſſunt,ar-
gu.ſ.de ver.ſig.l.in lege cenſoria.§.ij.vbi dr̃, vſus ſui cã,quod
preparatũ eſt ad vſum ſue perſone immediate,vel mediate mo-
dicis medijs proximis,vt coci,⁊ ſimiles. Secus ſi eſſent multis
medijs mediati,vt cultores agrorum. Pro hoc.ſ.de au.⁊ arg.
leg.l.quamuis.⁊ ibi dixi.⁊ predictas duas notabiles limitatio
23 nes tene menti. ¶ † Tertia regula eſt qd poſſunt ſtatuere, ⁊ fa-
cere omnia conſequentia ad illud,ſine quib⁹ explicari illud cõ-
mode nõ põt,d.l.cui iuriſdictio.ſ.de iuriſ.om.iud.⁊ not.in l.nõ
diſtinguemus.§.de officio.ſ.de arbi.⁊ ibi not. ex hoc ſequitur,
quod poſſunt terminos certos ponere ad implendum quod ſta
tuunt,⁊ mandant.l.quid tamen.§.ſolutioni.ſ.de arb. Põt etiaꝫ
penam imponere non obtemperantibus.l.vnic.in prin.ſ.ſi qs
q ius dicent.non obtem. Põt etiam officiales q ad predicta etiã
exequenda ſtatuere.l.ij.ad mun.quod intellige, niſi alias ordi-
nati eſſent per cõe,vt dixi.ſ.circa caſus ſpeciales.Contra pre-
dicta op.⁊ vr̃,quod non poſſint penam imponere, quaſi hoc nõ
veniat in arbitrio eis conceſſo.l.quid tñ.§.fi.de arb. Sol. Qñqꝫ
committitur arbitrium generaliter,vt ſuper abundantia, tunc
ſi faciunt ſuper vno particulari dicti officij,per quod dictũ offi-
ciuꝫ non finitur,poterunt.l.non ex omnibus.ſ.de arb. Si vero
committitur arbitrium ſuper vno negotio particulari,tunc pu
to idem,qd poſſint penam imponere,vt.ſ.de verb.oblig.l.ex ea
parte.in prin.⁊ qd ibi no. Non obſt.d.l.quid tñ.§.fi.qꝛ ibi cõmi-
tebatur deciſio alicuius litis,vnde lite deciſa nõ põt ſe vlteri⁹
intromittere,hic vero committit̃ diſpoſitio ⁊ ordinatio certi ne
24 gotij,in quo acceſſorie venit pena. ¶ Quero,q id ſi in predi-
ctis,⁊ circa predicta ſtatuunt quedam,que per quandam conſe
quentiam veniunt,⁊ venire poſſunt contra illos particulares ca
ſus,ad quos dixi arbitrium non extendi,an valeat: vt puta,qꝛ
ex hoc alterius ius leditur,vel ſimile. Rñ. qñqꝫ hoc contingit
per quandam cõſequentiam ex culpa eius,cui⁹ ius ledit̃. Exẽ-
plum factũ eſt ſtatutum ab hñtib⁹ arbitrium ſuper bono ⁊ paci
fico ſtatu,⁊ publica vtilitate cõis,qd ſi quis non petierit debitũ
per x.annos,de cetero non audiatur. Certe ex hoc leditur ius
creditoris,precedente tñ culpa ⁊ negligentia ſua, tunc dico qd
ſtatutũ valebit.l.j.ſ.de vſuc. Pro hoc tex.optim⁹.ſ.de re.co.
ſi pupillorum.§.j. Quandoqꝫ põt cõtingere ex defectu alteri⁹.
Exemplũ:ex vigore dicti arbitrij fecerunt ſtatutũ qd habentes
r qões cogant̃ ad compromittendum r inſimul. Certe per hoc
poſſet ledi ius partis,ſi arbiter male iudicaret, ⁊ pars lederet̃.
s Circa hoc dico, s quod ſi aliquis hꝫ ſñiam, vel inſtra guarenti-
gie,que ſm ſtatuta Tuſcie merentur executionem, tunc ſi ſtatu
tum tale non expreſſe dicit,qd de his compromitteretur, hoc
non poſſet,qꝛ ſub generalitate non veniunt: qꝛ hoc eſſet ius par
tis ledere.l.minor.xxv.an.cui fideicommiſſum.in prin.ſ.de mi
no. Circa alias vero lites dico ſtatutum valere, nec dꝫ attendi,
quod vna partium poſſet ledi ex hoc,qꝛ hoc eſſet caſu, ⁊ ita põt
tangere actorem ſicut reum,arg.l.de fideicommiſſo.C.de tran-
25 ſac. Et ideo dico,† quando ciuitas ipſa põt facere ſtatutuꝫ,q nõ
liceat appellare,qd eſt quando prima ⁊ ſecũda cã appellõnis p-
tinet ad eam,ſm ea que dixi in l.oẽs populi.ſ.de iuſti.⁊ iur.qd
tunc ordo ciuitatis ex virtute dicti arbitrij poſſet hoc ſtatuere.
Sꝫ contra predicta facit.ſ.de mino.l.ſi minor xxv.an.filio.§.l.
quod ibi no.vbi dr̃,quod eo ipſo quod quis compromittit,ledit̃
⁊ ſic eſt contra primum dictum. Item aſſignat ibi etiam rõ.qꝛ
perdit beneficium appellandi,⁊ ſic apparet,quod tollere benefi
cium appellandi eſt ledere. Reſpon.ibi in minore compromit-
tente,quem veriſimile eſt non ita diligenter cãm ſuam accuruꝫ,
ſicut maior. Unde non eſt equalis conditio ab initio,que ratio
ceſſat in queſt.noſtra. Puto tamen ex predictis, quod ſi decu-
rionum ſtatutum diceret,quod nõ poſſit appellari, vel in inte-
grum reſtitutio peti ex virtute talis arbitrij, quod hoc valeret
in reſtitutione,que peteretur rõne erroris, vel alia, que vnifor-
miter põt tangere vtrunqꝫ litigantem,ſꝫ ad reſtitutionẽ que im
petratur ex cã minoris etatis, nõ põt porrigi etiam ſi exprime
retur:qꝛ tunc manifeſte ius vnius partis lederetur,ita quod nõ
alterius.arg.d.l.ſi minor,⁊ intelligo de reſtitutione, que petere
tur rõne minoris etatis ad recuperationeꝫ iuris amiſſi.ſecus ſi
peteret reſtitutionem,qꝛ perdiderat lucrum. Hoc.n.bene põt
fieri per talia decreta,nec eſt regula impediens. Quandoqꝫ per
conſequentiam peruenitur ad vnum de caſibus.ſ.enumeratis,
prohibitis abſqꝫ culpa, ⁊ facto alicuius,⁊ tunc ſi hoc continge-
ret in conſequentiam alicuius iuris permiſſi valeret: alias ſe-
26 cus.l.j.ſ.de aut.tu.⁊ quod ibi no. per Dy. ¶ Quarta † regula
negatiua eſt,quod non poſſunt aliquid facere,vel ſtatuere ſuper
eo,quod non ſpectat ad id,ſuper quo eis conceſſuꝫ eſt arbitriũ.
Hec regula eſt clariſſima.l.diligenter.ſ.mand.⁊ C.ſi a nõ com
petent.iudi.l.j.⁊ ij.ſupra de arbit.l.non diſtinguamus.§.de of-
ficio. ¶ Quinta regula negatiua eſt, quod non poſſunt aliquid
facere ſuper eo,quod eſt acceſſorium alterius, quod non ſpectat
ad id,ſuper quo eis conceſſum eſt arbitrium,lꝫ iſtud acceſſoriuꝫ
videatur ad illud ſpectare. Exemplum,habent arbitriuꝫ,vt pe
cunia veniat in cõi, ideo ſtatuerunt aliquid eſſe delictum, cum
prius non erat,⁊ penam impoſuerunt,vt ſi quis oppoſuerit ali
quam exceptionem ⁊ eam non probauerit, puniatur in tantuꝫ.
Certe,hoc non valet,nam pena ſemper ⁊ omni reſpectu eſt ac-
ceſſoria ad delictum.l.aliud eſt fraus.ſ.de verbo.ſig.vnde cum
ipſum delictum non ſit id,nec ipſum antecedens,nec conſequẽs
eius,ſuper quo habent arbitrium,ſup ei⁹ acceſſorio ſtatuere nõ
poterunt,lꝫ ipſum acceſſorium videat̃ ad illud pertinere. Nam
acceſſorium non trahit ad ſe principale.l.ex pupillari.ſ.de vul
ga.⁊ pup.⁊ l.ſi pacto quo penaꝫ.⁊ quod ibi no.C.de pac.⁊ quod
no.ſ.de pac.l.iuris gentium.§.quinimo.ic ij.gl.

27 Uiſis ⁊ examinatis dictis regulis, † videam⁹ aliquas
queſtiones,primo quero, habentes talia arbi-
tria faciunt ſuas prefationes, ex quibus inferunt id, quod ſta-
tuunt pertinere ad eorum arbitrium, an his prefationibus ſit
t credendum: Ur̃ quod non,niſi probent.l.fi.ſ.de exerci.⁊.ſ.de
caſt.pec.l.ſi forte. Et contra quod ſic,vt ſupra de here.inſti.l.fi.
de exerci.l.j.§.non autem.verſi.ſed ⁊ ſi in pretois. Sol.quantũ
ad ipſos ſtatuenes, ſcꝫ, qꝛ ipſi illa cauſa,⁊ illa rõne quã in pre-
fatione exprimunt,moti fuerunt ad faciendum ſtatutũ, bene eſt
eis credendum,vt ſupra de hered.inſtit.l.fi.quantum ad alios
credo

credo idẽ, qđ illis prefationibus eſt credendũ. Caſus eſt in hac
lege, ſm vnam lec. ⁊ in eo quod dicit, qđ debent reſcindi. Si. n.
non reſcinderentur, eſſent decreta ipſo iure nulla, niſi probare-
tur. Cum. n. iſta arbitria non concedãtur, niſi electis, ⁊ grauib⁹
perſonis, credendum eſt eis, in eo ſcʒ, quod aſſerunt. l. j. ff. de offi.
28 prefec. preto. ⁊ per hoc pʒ rñſio ad ꝯria. Preterea † in iſtis ex-
traiudicialibus vr̃ eis credendum, ſm gl. extra de prob. c. poſt
ceſſionem facit de proba. c. j. in cle. Nec dicas, ꝙ ibi eſt ſpeciale
in papa, q2 fateor, quod eſt ſpeciale, ne admittat̃ probatio in ꝯ-
riũ, ex his que narrat, que pendent ex facto ſuo, ſʒ ꝯ iſtos admit
tit̃ probatio in ꝯriam. Pro hoc facit qđ dr̃ ſpeciale in mutuo,
quod confeſſioni prelati ſtatur, preterquã in mutuo, vt aut. hoc
ius porrectum. in fi. C. de ſacroſ. ecc. Et per hoc põt rñderi ad
legem finalem. ff. de exerci. que in mutuo loquitur, qđ idem puta
rem hic. l. ciuitas. ff. ſi cer. pe. Predicta vera niſi euidentia fa-
cti doceret contrarium eius, qđ in dictis prefationibus aſſerit̃,
29 vt in d. l. ſi forte. ff. de caſt. pec. ¶ Quero, qñ † decretum peti re
ſcindi coram quo iudice fiet? Dixi ſupra quod fiet coram ſupe-
riore. ⁊ puto ꝙ ille q eſt iudex appellationũ in ciuitate ſit ſupe-
rior. l. j. §. ſolent. ff. quando app. ſit. Et hoc veruʒ, qñ ipſi facerẽt
authoritate eorum officij. Si vero facerent authoritate alteri⁹
ordinis, vel concilij hoc ſibi committentis, tunc ſi iſta reſciſſio
peteretur ꝑ modum appellationis, deberet appellari ad illud
concilium, quod delegauit, cuius authoritate fit. l. j. §. quis ⁊ a
quo app. fit. Si vero iſta reſciſſio peteret̃ officio iudicis, vel iu-
re actionis, tunc peteretur coram eodemmet, ⁊ coram quolibet
iudice equali, vel maiori, vt. ff. de minorib. l. prefecti. ⁊ l. ſe. quen.
Quo aũt iure petatur, dicam. j. prox. queſt. An aũt quis videat̃
facere iure ſui officij an tanquam delegatus ab alio etiam dicã
v j. prox. queſt. ¶ Quero,ᵛ † quo iure petatur iſta reſciſſio? Rñ.
30 qñq; decretum interponitur contra certam perſonam, ⁊ tunc
qñq; petitur per modum excuſationis, qñq; petitur per moduʒ
appellationis. l. j. §. ſolet. ff. qñ app. ſit. Qñq; vniuerſaliter, tũc
credo, qđ petat̃ iure actionis, ſcʒ condictione ex lege iſta, vt. ff. de
condic. ex leg. vnic. Et hoc videtur probari expreſſe. C. de cen-
31 ſib. l. qui grauatos. lib. xj. ¶ † Quero, intra quantum tp̃s põt
peti iſta reſciſſio decreti: Reſpondeo, quandoq; iſtud petitur
per modum appellationis, vel excuſationis, ⁊ tunc hoc petitur
intra tempora ad hoc conſtituta, d. l. j. §. ſolent. ⁊ C. de tempo.
app. l. j. ⁊. ff. de excu. tu. l. ſcire. §. j. Qñq; hoc petitur iure actio-
nis, ⁊ tunc ſi quidem aliquis vult petere reſcindi, pretendens
proprium intereſſe, debet hoc petere intra annum, d. l. qui gra
uatos. Si vero pretendit intereſſe publicum, tunc intra decen-
nium, vt. ff. de diuer. ⁊ temp. preſcri. l. in omnibus. §. j. ⁊. ff. ti. j. l.
32 calculi. ¶ Quero, † quid ˣ ſi in reformatione, ſeu decreto ſit di-
x ctum, ſi ⁊ in quantũ de iure põt, quid importãt hec verba? Re
ſpondeo, iſta verba importãt, ſi de iure fieri põt effectualiter,
l. in tempus. in princ. ff. de hered. inſtit. ⁊ l. hec condictio. ſupra
de condict. ⁊ demon. ⁊ ideo vbi alias decretum veniret reſcin-
dendum, propter iſta verba erit nullum ipſo iure, cum dicta
conditio, ſi poſſunt, ſit de preſenti, que deficit: ergo diſpoſitio-
nem reddit ipſo iure nullam. l. cum ad preſens. ff. ſi cer. pe. ⁊ de
verb. oblig. l. conditio in preteritum. Ex hoc ſequitur, quod de
hac nullitate poterit opponi coram quocunq; iudice incidẽter,
coram quo tale decretum induceretur. l. quoties. C. de iud. ⁊ de
ordi. iud. l. j. Item ex hoc ſequitur, quod de hac nullitate pote-
rit perpetuo excipi. l. pure. in fi. ff. de doli except. ⁊ l. licet. C. de
except. quod non eſſet, ſi deberet reſcindi. l. necnon §. exemplo.
ff. ex quib. cau. maior. ⁊ l. exceptiones. in fin. ff. de exceptionib.
33 ¶ Quero, † an ʸ decretum, ſeu reformationem factam ab eis
y ipſimet poſſint reuocare? Reſpondeo, quandoq; conceditur ar
bitrium ſuper certo actu, tunc ſi arbitrãtur, ⁊ ſtatuunt circa ip-
ſum actum, ita quod ſunt functi eorum officio, non poterunt po
ſtea reuocare: vt. ff. de re iudic. l. iudex. de arbitr. l. quid tamen.
in princip. Quandoq; conceditur arbitrium indeterminate, vt
puta, Prioribus huius ciuitatis conceſſum eſt arbitrium ſu-
per abundantia omni tempore, vel certo tempore ex forma ſta-
tuti, cuius arbitrij vigore aliquid ſtatuitur, tunc an ipſi poſſint
illud reuocare, videndum eſt an eis fuerit conceſſum dictum ar
bitrium per modum cuiuſdam poteſtatis, ſeu iuriſdictionis or
dinarie, ita quod eorum officio hoc incumbat vigore ipſorum
officij, tunc ipſimet poterunt reuocare, quia nemo poteſt ſibi le-
gem imponere, a qua non ſit licitum recedere. l. ſi quis. in prin-
cipio teſtamenti. ff. de lega. iij. Quandoq; eis hoc conceditur ꝑ
modum cuiuſdam poteſtatis delegate, ita quod ipſi poſſint au-
thoritate concilij maioris hoc committentis, ⁊ tunc ipſimet re
uocare non poterunt, niſi eo modo, quo poſſent reuocare ea, que
facta non eſſent a dicto maiori concilio. Nam ipſum conciliuʒ
maius videtur hoc feciſſe per ipſos, quibus hoc commiſit. l. itẽ
4 eorum. §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſq; vni. no. An autẽ † ʒ vi-
3 deatur conceſſum per modum cuiuſdam iuriſdictionis ordina
rie, vel delegate, dico verba ſtatuti, ſeu reformationis concedẽ
tis arbitrium eſſe diligenter inſpicienda. Si. n. hoc concedunt
officio, vt quia dicunt illa verba, ad officium Priorum perti-
neat, ⁊c. tunc videtur conceſſum officio, ⁊ tunc priores poterũt
vigore ſui officij ex poteſtate ordinaria. Item in alijs homini-
bus, quibus hoc committeretur. Si vero dicerent verba, quod
hoc poſſent authoritate preſentis concilij generalis, ⁊ ſimilia
verba, tunc hoc non poſſent vigore eoruʒ officij. Hoc probatur
in proemio inſti. circa med. ibi, noſtra authoritate. ⁊c. ⁊ C. de
vete. iur. enucl. l. j. §. omnia enim. ⁊. ff. de offic. eius cui mand. l. j.
§. qui mandatam. Et hoc eſt magis expreſſum de cler. egro. ca.
j. lib. vj. ⁊ de ſupplen. negli. prela. ca. j. in clem. ⁊ de religio. do-
mi. c. quia contingit. in clem. Si vero verba ſunt dubia, vt quia
dicunt, tales habent arbitrium, ⁊c. tunc committitur vnum fa-
ctum particulare inter certas perſonas, vel de certa re, ⁊ in du-
bio intelligitur, quod faciant authoritate concilij concedentis,
non ipſorum authoritate propria, vt extra de reſcrip. cap. cum
aliquibus. lib. vj. Iuriſdictio enim ordinaria non conceditur
in re certa, vel in caſu particulari, argum. ff. de teſtam. tut. l. cer
tarum. ſed debet concedi ſuper quadam vniuerſali adminiſtra
tione, vt ſtatim dicam. Si vero conceditur arbitriuʒ ſuper vno
negotio vniuerſali, vt ſuper abundantia, tunc videtur concedi
iure poteſtatis ordinarie. Vniuerſitas. n. hoc poteſt. l. fin. C. de
iuriſd. om. iud. ⁊ l. ⁊ quia. ff. de iuriſd. om. iud. Sed concedendo
ſuper aliquo facto vniuerſali, videtur concedere iure ordinarie
poteſtatis. l. j. in princip. ⁊. §. cum vrbem. ff. de offic. prefec. vrb.
⁊ C. vbi ⁊ apud quem. l. fi. ibi, vel certe adminiſtrationi cui ⁊ iu-
riſdictio adheret, ⁊c. in prima conſtitu. Digeſtorum. §. pen. ⁊ in
auth. habita. C. ne filius pro pa. vbi doctoribus conceditur iu-
riſdictio in ſcholares, que ſine dubio eſt iuriſdictio ordinaria.
Et predicta tetigi in quadam diſputatione, quam diſputaui,
aa que incipit, adunantia generalis, ⁊c. ¶ Vltimo queroᵃᵃ, quid ſi
predicti habentes arbitrium aliquid ſtatuunt, nec exprimunt
ſe facere ex vigore dicti arbitrij, vel exprimunt ſe facere ex vi-
gore cuiuſdam arbitrij, ad hoc nõ ſufficientis, cũ alias habeant
arbitriuʒ ad hoc ſufficientis? Dic, vt dixi in predicta queſtio-
bb neᵇᵇ, quam diſputaui ſuper hoc. ⁊ hec ſufficiant.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quero vtrum. Vtrum decurionibus liceat aliquo ca
ſu donare. Facit quod notat Bar. in l. j. ff. de iuſtitia ⁊ iure. ⁊ qđ
no. Barto. in l. liberum. de plagia. adde Bal. in l. preſes. C. de
tranſactionibus.

b Ale. ¶ Et ideo. Nonnunquam priores poſſunt abſoluere a ſyn
dicatu poteſtatem. Bar. in l. mancipia. C. de ſer. fugi. quod no.
per illum tex. ⁊ idem dicit in princip.

c Poma. ¶ Item quero. Vide Ludouicum Romanum in con-
ſil. lxiij. vbi diſputat, ſi antiani poſſint remouere officiales depu
tatos a ſe.

d Alex. ¶ Dixi, quod poſſunt. Et adde, ꝙ ſi datum eſt arbitrium
gñale in Rempub. non videtur data licentia componendi cum
inimicis, vel redimẽdi rebelles. l. Lucius. §. Luci⁹. ff. de leg. ij.
arg. illius tex. ſecundum Bal.

e Alex. ¶ An populus. An populus poſſit donare, ⁊c. Ex his
habes, ꝙ decuriones non repreſentant populum. Adde Imo.
in l. municipibus. de condi. ⁊ demon.

f Alex. ¶ Sciendum eſt. No. de arbitrio iſtorum decurionuʒ. ad
de Bar. in l. oẽs populi. ff. de iuſt. ⁊ iu. ⁊ vide Rom. in l. ij. §. ſʒ
vtrum. ſupra ad Silla. ⁊ quod dixi in l. relegati. ff. de pe. ⁊ Bal.
in l. j. ad fin. de iuſt. ⁊ iur. Et dicit no. in l. miles. in fi. C. de teſta.
mil. quod priores habentes liberum, ⁊ generale arbitrium nõ
poſſunt ſtatuere ius iniquum contra aliquem, nec contra Rem
publicam, tamen poterunt ſecundum conſuetudineʒ, facere gra
tiam carceratis de pena Reipublice applicãda. Et dicit Bal.
in l. mancipia. C. de ſeruis fugit. quod priores habentes arbi-
trium, non poſſunt abſoluere poteſtatem a ſyndicatu, qui ſit cul
pabilis: q2 hoc non poſſet princeps ſine clauſula, non obſtante.
Adde ad materiam quod vigore huiuſmodi arbitrij, non vide
tur ea poſſe, que ſunt contra iura, vt no. Bar. per id quod ibi ha
betur in l. libertas. ſupra de ſta. hom. ⁊ quod not. in cle. ſepe. de
verb. ſigni. ⁊ in l. filiusfamilias. ſupra de don. ⁊ vide vltra ſupra
ſcripta que notant Bar. ⁊ Bal. in l. j. C. de ſacroſ. eccl. in q. eſt.
ibi circam ipſam diſpoſitionem, vel voluntatem, ⁊c. ⁊ adde qđ
arbitrium conceſſum tempore metus, ceſſat ceſſante metu, ar-
gumen. l. j. ⁊ ibi Bal. C. de nau. feno. adde quod generalis po-
teſtas ſtatuendi nõ intelligitur de iniquis ſtatutis. l. j. vbi Bal.
C. de monopo.

g P. Pau. P. ¶ Vigore dicti arbitrij. Vide Imo. conſi. xliiij.
not. ij.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

b Ale. ¶ Non poſſunt ſtatuere. Adde qđ no. Bar. in l. ij. de opt. leg. ⁊ in l. ſi per epiſtolam. de acquir. hered.

i Ale. ¶ Item ex virtute. Adde quod no. Bald. in l. miles. C. de teſtam. milit.

k Ale. ¶ Talis arbitrij. Idem Bar. in l. toties. ſ. de pollicit.

l Ale. ¶ Authoritatem tollere. Adde quod no. Bar. in extrauagan. qui ſunt rebelles. in verſi. mille librarum. ⁊ vide. ſ. eadẽ l. in ver. tertia regula. Et ad materiam de habentibus arbitriũ ſuper publica vtilitate, vide quod dicitur late in l. ff. in fin. ſ. ad municip. Et an habens poteſtatem tollendi ſtatuta, poſſit illa reformare? Dic quod ſic. Ita tenent doctores in l. iuris gentium. §. adeo. ⁊ ibi Ange. ſ. de pact. Et ſic habens poteſtatem condendi ſtatuta, poteſt emendare, ⁊ corrigere. C. de emen. Iuſti. Codi. ⁊ ibi per Guid. de Suza.

¶ Claud. de Seyſſ. ¶ Vide Panor. in c. in his. de maio. ⁊ obe. ⁊ in cap. niſi. de preben.

m ¶ Vilis ergo. Adde etiam, q̄ vigore talis arbitrij non poterũt liberare officiales a ſyndicatu. Ita Pau. de Ca. in l. mancipia. C. de ſeruis fugit.

n And. Barb. ¶ Subijciamus. Vide que conſului pro comite Hugone de Rangonibus.

† Clau. de Seiſſ. Ordinem nature. De iſto duplici ordine vide p Bal. iij. rub. de reb. credit.

o Roma. ¶ Ciuitatis. Vide ad hec Ro. conſ. cccclx. vbi dicit, q̄ hñtes arbitrium prouidendi pro conſeruatione alicuius loci, nõ poterũt ſine iuſta cã priuare rectores ipſi⁹ loci officijs ſuis.

p Alex. ¶ Cogere ad pacem. Vide Bar. ⁊ Bal. in j. conſt. Codi. ⁊ Bar. in l. de fideicommiſſo. C. de tranſac.

q Alex. ¶ Etiam officiales. Et adde quod idẽ ſequitur Bal. in l. j. ad finẽ. C. ſi rector prouincie. dicens, quod ſi permiſſum eſt prioribus ſtatuere ſuper reddenda iuſtitia, poterunt eligere rectores, prefigere terminum cauſe, ⁊ adijcere penas. Et querit Imo. in l. j. ff. ſolu. matr. in pen. queſt. an habentes arbitriũ ſuper bono ⁊ pacifico ſtatu ciuitatis, poſſint ſtatuere quod nobilis faciens brigam puniatur in tantum? Et ad materiam vide Ioan. Andream in pulchra queſtione. in regula, cuẽ quid prohibetur. in merc. in vj.

r Alex. ¶ Ad compromittendũ. An habentes arbitrium ſuper pacifico ſtatu ciuitatis, poſſint facere ſtatutum, quod habentes inſimul queſtiones, teneantur compromittere. adde Bartol. ⁊ Bal. in j. conſt. Codic.

s Alex. ¶ Circa hoc dico. Et no. quod ſtatutum diſponens oẽs cauſas debere compromitti, limitatur, niſi quis haberet inſtrumenta, vel aliud ius liquidum. Et hic etiam collige an illud ſtatutum valeat. Facit ad no. in l. eleganter. in prin. ſ. de cond. indeb. ⁊ adde Bar. in j. conſt. Codi. ⁊ ibi Bald. ad fi. Et qualiter dictum ſtatutum intelligatur. vide Ange. in l. cum hi. §. ſi cum lis. ſ. de tranſac. ⁊ quod ibi dixi poſt Ang.

t Alex. ¶ Sit credendum. Ad hoc facit, quod not. Spe. in tit. de inquiſition e. §. nunc tractandum. verſ. quid ſi in literis. ⁊c.

v Alex. ¶ Quero, quo iure. Iſtud facit ad notata in l. que ſub cõditione. ſ. de condi. inſti.

x Alex. Quero, quid. Adde qđ no. in l. ſi qñ. de leg. j. ⁊ per Imo. in l. iudex poſtea quam. de re iud. in vlti. col.

y Alex. Quero, an. An reformatio poſſit ab ijſdem qui fecerunt, reuocari, per Bar. in l. ij. de iuriſ. om. iud.

z Alex. ¶ An autem. An ſtatutum concedat iuriſdictionẽ ordinariam, vel delegatam. ⁊ iſtud no. bene. vide que habentur in l. ⁊ quia. de iur. om. iudi. que ibi dixi. ⁊ Bart. in l. ij. in fi. de opt. leg. ⁊ in l. fi. ad fi. C. vbi ⁊ apud quem in integ. reſt. ⁊ add e in l. ij. in fi. C. đ adop. ⁊ Bar. in l. j. in fi. qñ app. ſit. ⁊ Bal. in d. l. ⁊ quia. vbi etiam refert verba Bar. hic. ⁊ quod no. Ang. ⁊ Imol. in l. j. §. ſi quis ſimpliciter. de verb. oblig.

aa Alex. ¶ Vltimo quero. Si hñtes arbitrium aliquid ſtatuerũt, nec expreſſerunt ſe id facere ex vigore cuiuſdam arbitrij, quod ad hoc non ſufficit, cum alias habeant arbitrium ſufficiens, an actus valeat. adde Bal. in l. falſus. C. de fur. ⁊ eſt tex. ⁊ ibi Bar. in l. habebat. ff. de inſtito. ⁊ ſequitur Roma. in l. j. §. ſi quis ita. de verb. oblig.

bb Alex. ¶ In predicta queſtione. Adde quod illa queſtio incipit adunantia generalis.

LEX V.

1 ☞ Decretum decurionum quando tranſit in formã contractus: vt puta, veniens ad habitandum ſit immunis per viginti annos, tunc non poteſt reuocari per ciuitatem.

a QVod ſemel.[a] Opp. de l. qđ iuſſit. ſ. de re iud. Solu. aliud in ſententia interlocutoria: aliud in decreto. Itẽ op. ſupra, quod cuiuſq; vniuer. nomi. l. item eorũ. §. quod ſi actor. vbi etiam decretum reſcinditur nuda voluntate. Dicit glo. ibi ſpeciale, q2 nullius intereſt actorem reuocari ante litem conteſtatam: ſecus ſi poſt, d. l. item eorum. §. ex ijſdem. quam glo. no.

1 Ex qua habes, † quod qñ decretum tranſit in formam[b] contra-

b ctus, vt habeat immunitatem a collectis vſque ad decẽ annos,

c certe impletus eſt quaſi contractus[c]: q2 ille facit vt habeat immunitatem, ⁊ ciuitas det immunitatem, vt ille vadat: merito ci-

d uitas non poterit[d] reuocare. Item ſi pactum ſpeciale eſt factũ cum aliquo, vt plene Dy. dicit hic. ⁊ ego plenius dixi in repet. l. omnes populi. ſ. de iuſt. ⁊ iure.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Quod ſemel. Vide quod dixi per iſtam legem Bar. in l. j. C. de admini. Reip. lib. x.

b Alex. ¶ Tranſit in formam. Vide Bart. in l. priuilegia. C. de ſacroſ. eccl. ⁊ vide Bal. in l. cum mihi. ff. de dolo. vide Bal. in l. qui ſe patris. C. vnde lib. ⁊ in c. j. §. fi. qui feu. da. poſ. ⁊ vide Pe. de Anch. in c. j. de conſti. ⁊ eundem in conſi. ſuo xx. ⁊ Inno. in c. nouit. de iud. ⁊ Anto. in c. cum dilecti. de temp. ord. vide Io. de Fran. in c. j. de conſti. in vj. ⁊ Inno. in ca. j. in materia de iniur. ⁊ dam. da. ⁊ Archi. x. q. j. quicunq;. ⁊ vide Ang. in conſi. l.

c Alex. ¶ Quaſi contractus. Nota, quod quãdo lex tranſit in cõtractũ, non poteſt reuocari. ⁊ adde que dixi in l. Ceſar. ſ. de public. adde no. per Bal. in l. pecuniam. C. de condi. ob cau. quando ſtatutum diceret, ſi quis legeret medicinam, habeat pro ſalario centum, abſq; alia conditione poteſt legere. Et an ciuitas poſſit reuocare immunitatem, adde Bar. in l. ij. in fin. ſupra de iure immu. ⁊ vide Bar. in l. omnes populi. ⁊ quod ibi dixi. ſ. de iuſt. ⁊ iur. ⁊ Ioan. And. in c. decet. de reg. iur. in vj. ⁊ Bald. in l. non plures. C. de ſacroſan. eccl. ⁊ no. in l. fi. C. de condic. ob cau. ⁊ in l. ſi cum mihi. ſupra de dona. ⁊ Ioan. Andreas in additio. Spe. in titu. de cenſi. §. nunc dicendum. in addit. incip. per hãc legem. per Spec. in d. §. nunc dicendum. verſi. quid ſi vniuerſitas. Facit quod habetur per Gui. de Suza. de no. Co. compo. ſuper verſicu. ratas. ⁊ l. digna vox. C. de legib. Et adde quod ſi eſſet conceſſa abſenti, poſſet reuocari ex cauſa, ſecundum ea que habentur in l. abſenti. ſupra de donat. Item poteſt reuocari ex cauſa, ſecundum Bal. in l. fi. de ſenatorib. Item lex tranſiens in priuilegium eccleſie, non poteſt reuocari in eius preiudicium, ſecundum Inno. c. nouit. de iudi. Et quod ibi no. domi. Anto. ⁊ Flo. quod lex ſiue ſtatutum tranſiens in priuilegium, ſiue cõtractum non ſubditi, non poteſt reuocari: ſecus ſi in priuilegium ſubditi, per nota. per Innocen. in cap. in noſtra. de iniur. ⁊ damno da. lẽ Imo. limitet eam opin. aliqua ſubſiſtente cauſa: per no. per Inno. in c. que in eccleſiarum. de conſtit. Et ad materiam Bart. hic, vide Ro. in l. ſi vero. §. de viro. in cxxiiij. fal. ſupra ſol. mat. ¶ Adde an immunitas poſſit reuocari, Pet. de Anch. conſi. ccliij.

d Roma. ¶ Non poterit. Et facit quod licet habens poteſtatem legis condende, quis non obligetur lege contractus, vt voluit in ſpecie Baldus, ⁊ ibi Paul. de Caſtr. in l. j. ſupra de conſtit. princ. ita debet intelligi Bar. in l. ciuitas. in prin. cum quo tranſeunt omnes ibi, preter Flo. ⁊ do. Alex. ſ. ſi cer. pet. ⁊ iſtam materiam tangunt Canoniſte in c. nouit. de iudicijs. quod not. pro publicanis. ⁊ vide que poſui ad Bar. in l. omnes populi. in tertia queſt. principali. verſi. circa predicta. ſupra de iuſt. ⁊ iure. ⁊ Panorm. in conſi. xlj. vol. j. ⁊ lxiij. volu. j ⁊ Paul. de Ca. in l. j. C. de iud. ⁊ Rom. conſi. lij. in ij. dubio. ⁊ Panor. conſi. iij. xix. q. volu. ij. ⁊ Cepol. cautel. xxiiij. xxvj. ⁊ xxxiiij. Panor. conſi. lj. eodem volu. ij. ⁊ lxj. eod. vol. ⁊ xciiij. in iij. dubio. eodem volum. ⁊ Feli. in c. j. in ij. fallen. de conſtitu. ⁊ in c. que in eccleſiarum. eod. titu. ⁊ in c. j. in primo notabili. de prob. ⁊ ibi Dec. ⁊ que poſuit in d. l. digna vox. vide etiam Panorm. conſi. xxxv. vol. j. ⁊ Alexan. conſi. cj. vol. j. ⁊ ccxvj. in ij. vol. Paul. de Caſtro in l. ſi mihi ⁊ tibi. §. in legatis. ſ. de leg. j. ⁊ dom. And. in cap. cum M. de conſtit. ⁊ ibi Barb.

LEX VII.

1 ☞ Statuti pena non ligat ignorantes, niſi ignorantia ſit craſſa.

MVnicipali. No. q̄ ciuitas poteſt facere ſtatutum, ne aliquis vadat extra ſuum territorium, ⁊ euntes punire. quod dic, vt plene dixi in repet. l. cunctos populos. C. de ſumma trinitate. Item no. q̄

1 † pena ſtatuti non ligat ignorantes,[a] quod

a intellige, niſi ignorantia craſſa fuerit, vel ſupina,[b] vt glo. dicit.

b Hic eſt tex. in c. vt animarum. extra de conſti. lib. vj. ⁊ dixi in l. quod Nerua. circa fi. ſ. depoſiti.

ADDITIONES.

a Alexan. ¶ Non ligat ignorantes. Quando pena ſtatuti vel generale proclama liget abſentes, vel ignorantes, adde Innocen. in c. humilis. de maiorit. ⁊ obed. ⁊ quod legitur ⁊ no. in c. fi. quima. accu. poſ.

Vel

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

b Alex. ¶ Uel ſupina. Idem qñ ignorãtia non poſſet allegari, vel imperitia, q2 alias allegaret infamiã ſuam, tũc nõ excuſat l.ij.⁊ ibi no. quod cuiuſq. vniuerſ. nom. ⁊ vide Bal. in l. neq; de prob. vbi dicit, quod ꝓclama quo proclamatur talem eſſe natum tali tempore, ⁊ ex tali probat etiam contra tunc non citatos, q2 illi non erant citandi. l.j. in fi. de ven. inſpi. ⁊ l.j. in fi. de libe. agno.

De operibus publicis. Titu. x.

LEX I.

CUrator. §. Curam. Not. qđ quis poteſt ſuſtinere plura munera, niſi excuſetur, vt hic dicitur.

LEX II.

QUi liberalitate.

§. Curatores. Nota, quod curator operũ ſi agit ↄ fabros, agit ſuo nomine, res vero publica agit cõtra ipſum curatorem, ſeu ſupra ſtantem.

1 ☞ Capella defuncti non poteſt per religioſos nomini alterius attribui.

a **§. Ne eius nomine.** [a] No. ↄ fratres, vel alios religioſos, qui capellaz

1 † aliquorũ defunctorũ attribuunt nomini alterius, q2 hoc facere non pñt, vt hic videtis. Itez no. argumentum ↄ eos, qui abradunt arma alicuius, ⁊ ponunt arma ſua, vel alterius.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Ne eius nomine. Iſtum tex. alle. Ro. ſing. ſuo. lvj.

LEX III.

1 ☞ Fortalitium facienti in aliquo loco, quod poteſt eſſe periculoſum alicui ciuitati, non debet permitti.

2 Tumbe dicũtur caſalia, que ſunt in comitatu, que habẽt aliquã munitionem puta foſſata.

3 Domos circa muros ciuitatis facientes poſſunt prohiberi, ⁊ facte deſtrui.

4 Ciuitas quelibet poteſt ſibiipſi facere muros, ſumptu tamẽ ſuo.

5 Caſtra, que ſunt in comitatu poſſunt ſibiipſis, ꝓprio tñ ſumptu, muros facere, dum tamen non ſpectet ad emulationẽ ciuitatis.

OPus nouum. Op. quod in publico nõ liceat opus facere parti. ſ. ne quid in loco publ. ⁊ ideo non vr, qđ hec lex poſſit intelligi de opere, quod fit in publico. Item nec de

a eo opere, quod fit in ſuo priuato, quia cuilibet licet i ſuo facere [a] quod vult, l. per prouincias. C. đ edi. pri. Solu. poteſt intelligi, quod quis hic volebat edificare in publico ad vtilitatem ciuitatis, volẽs ei donare. ⁊ ſic non obſtat tit. ſ. ne quid in loco publi. qui loquitur, qñ quis vult edificare ad vtilitatem ꝓpriam. Itez

b poteſt intelligi [b], qñ quis vult edificare in loco priuato, ꝙ pōt,

c dum tamen non tendat ad iniuriam, vel emulationem [c] alterius

1 ciuitatis. Quod no. † quia ſi aliquis facit munitionez in aliquo loco, que poſſet eſſe periculoſa alicui ciuitati, non debet ſibi permitti. Et intellige. ſi eſſet periculoſa, vel eſſet verecundia alteri ciuitati, vel ei, cui ſubiecta eſt. ⁊ hoc eſt quod hic dicitur, ad emulationem alterius ciuitatis. not. qđ dicit alterius. Quero quid vult hic dicere, vel circum theatrum, vel amphitheatrũ ſit? Gl.

2 dicit, id eſt, aliqua tumba. Tumbe † appellant caſalia, que ſunt in comitatu, que habent aliquam munitionem: vt puta, foſſata, vel muros. Uel dic notabilius quod dicit, circum theatrũ, vel amphitheatrum. i. circa muros ciuitatis, vel intra muros. Dicitur enim amphitheatrũ ab ambio, ambis, qđ eſt circũdare. Fa-

3 cit ſ. de re. di. l. ſacra muros. Et ſic no. † argu. contra iſtos qui faciunt domos prope muros ciuitatis, ex quibus poſſet dari introitus ciuitatis, vel exitus inimicis, vt poſſunt prohiberi, ⁊ fa-

4 cte deſtrui, vt C. eo. l. edificia, que vulgo † Alterius q̃ro, [d] vtrũ

d liceat alicui ciuitati muros ſibiipſi facere? Dicit glo. quod ſic, ſumptu ſuo, nõ ſumptu publico ciuitatis Romane. Itẽ aliquis priuatus hoc nõ poſſet ſine Principis authoritate, vt no. i d. l. ſacra. §. muros. ſ. de re. di. Contra nota. C. eodem l. omnes. vbi no. quod ſemper requiritur authoritas Principis, ſiue ciuitas velit ſibi muros de nouo facere, ſiue antiquos reparare. Sz iſta

5 gl. communiter tenetur. Ex qua habes, † quod caſtra, que ſunt in comitatu poſſunt ſibiipſis facere muros ſuo ſumptu, ſine licentia ciuitatis. Quod tamen intellige, niſi ſpectet ad emulationem ciuitatis: vt ſ. dixi.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ In ſuo facere. Adde ad Bar. in l. ex hoc iure. in princ. ſ. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ ib. dixi.

b Alex. ¶ Intelligi. Et vide no. Bar. in l. ij. C. de fun. limitroph. lib. xj. ⁊ ibi dixi. Et ibi ẽt, an alicui ſit licitũ poſſidere caſtrũ confinibus ciuitatis. Et an quis poſſit vendere partem ſuã caſtri ad emulationem alterius, ſi ſibi non prodeſt, ⁊ alteri nocet. Uide per Bal. in l. j. C. qui teſt. fa. poſ. Et adde, quod ſicut non poteſt quis edificare, ita non poterit reficere, ſm Inn. in ca. Piſanis. de reſti. ſpolia.

c Claud. de Seyſſel. ¶ Emulationez. Adde gl. ⁊ ibi Bar. in l. ij. C. de fun. limitrop. li. xj. gl. in l. per ꝓuincias. C. de edifi. priuat. Bar. Bal. ⁊ doc. in l. ex hoc iure. ſ. de iuſti. ⁊ iur. Ang. in l. cum ex eo. ſ. de ſeruitu. vrb. pred. Imo. in c. Piſanis. de reſtit. ſpol. facit quod no. Bar. in l. cum allegas. C. ne ſiſ. vel reſpub. procurat. ⁊c. ⁊ ibi Pau. de Caſt. ⁊ Fulgo. ⁊ quod Cyn. Ray. Salic. ⁊ Bal. in l. altius. C. de ſeruit. ⁊ aqua. ad idẽ vide quod no. Bar. in l. quicunque. ſ. de falſ. Ang. tñ in d. l. cum ex eo. intelligit hoc verum, quando fieret ad emulationem principis: ſecus ſi priuati. quod Pau. de Caſt. ibi reprobat. In dubio tamen nõ preſumitur ad emulationem factũ, vt eſt gl. ⁊ ibi doc. in l. fluminuz. §. fi. ſ. de dam. infec. vide Ang. Inſti. đ leg. Fuſ. camina tol. Adde etiam predictis quod no. Bar. in l. j. ſ. qđ cuiuſque vniuerſ. nom. in l. j. ſ. đ colleg. ill cit. ⁊ in extrauag. qui ſint rebel. i verb. Lombardie. Adde Alex. in d. l. ex hoc iure. ⁊ cõſ. clxxiij. vol. ij. Rom. conſi. lij. Bal. in c. de cauſis. de offi. deleg. Fely. in c. cum acceſſiſſent. in fi. de conſti. Cepol. in trac. ſeruit. vrba. ca. liij.

d Alex. ¶ Alterius quero. An poſſit ciuitas facere muros ſine licẽtia, limita hoc ſingulariter, vt per doctores in l. ſi quis adulterium. §. j. ſ. de adulter. ⁊ vide gloſſ. in l. per prouincias. C. de edifi. priua.

LEX V.

SI legatum. Iſtam legem proſequere, vt in gloſſa.

LEX VII.

1 ☞ Epiſcopus poteſt pecuniam relictam pro conſtruendo monaſterio illam conuertere in eccleſiam, vel monaſterium iam cõſtructum.

1 **PEcuniam.** Nota † ar. ꝓ epiſcopo, vt poſſit relictum ad eccleſiam, vel monaſterium de nouo conſtruenduz, conuertere in eccleſiam, vel monaſterium iam conſtructum, cum multa ſint monaſteria, vel eccleſie conſtructe.

De nundinis Titu. xj.

LEX I.

1 ☞ Priuilegio qui non vtitur ſpatio decem annorum, amittit illud.

a **NUndinis.** [a] Not. qđ † qui priuilegio non vtitur ſpatio decem an-

1 norum, perdit priuilegium [b]. Et ſic facit contra

b Aretinos, quia cum fuerit eis conceſſum priuilegium doctorandi, ⁊ eo non fuerunt vſi per decennium, qđ ipſum perdiderunt. [c] De hoc quan-

c to tempore perdatur priuilegiuz, dic per Cy. C. de diuerſ. reſcr. l. falſo. ⁊ extra de conſti. cum acceſſiſſent. ⁊ per Goffr. de reſcriptis. §. durat.

ADDITIONES.

a Poma. ¶ Nundinis. Adde Bar. pro iſta lege in l. fi. ff. de conſtitu. princ. ⁊ in l. licitatio. §. earum. ff. de publica. doct. in c. cum acceſſiſſent. de conſtitu. vbi limitant hanc legem. vide ibi Joã. And. Jo. de Lig. ⁊ alios in c. vt priuilegia. de priui.

b Alex. ¶ Perdit priuilegium. Quãto tempore perdatur priuilegium, vide Cano. in c. cũ acceſſiſſent, extra de conſti. ⁊ ad materiam vide Bar. in l. filius. C. de decur. lib. x.

c Claud. de Seyſſel. ¶ Perdiderunt. Intellige iſtud quãdo eis data eſt facultas, vtendi illo priuilegio per id quod vult gl. ⁊ ibi doc. in c. priuilegia. in gl. pen. de priuileg. ⁊ quod no. idẽ Bar. in l. filius. C. de decurio. lib. x. ⁊ ibi Alex. in addi. ⁊ Bar. in l. cuz ſcimus. C. de agric. ⁊ cenſit. lib. xj. ⁊ ſm hoc forte debet intelligi qđ ipſe dixit in l. vſum aque. C. de aque duc. lib. xj. ⁊ in hac materia vide Bar. in l. fi. ſ. de conſtit. princi. ⁊ gl. in c. abbate ſancti Syluani. ⁊ ibidem But. ⁊ Panor. de verb. ſignif. Ang. conſ. ccciij. ⁊ facit quod no. Jo. And. in addi. Spe. in tit. de feu. ſuper rub. ⁊ Canoniſte in c. fi. de conſti. lib. vj.

LEX II.

SI quis ipſos. Nota contra ſtatuta ciuitatum, que dicunt, quod percoli a ruſticis non debeant emere, quia iſta ſtatuta ſunt contra publicam vtilitatem, vt hic videtis.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN